

Конституційне право

Лекція №6

Тема: Конституційно-правовий статус політичних партій та інших громадських об'єднань в Україні

План:

1. Право на об'єднання як політичне право громадян України. Поняття, ознаки та види громадських об'єднань. Обмеження на створення та діяльність громадських об'єднань.
2. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні. Поняття та ознаки політичних партій в Україні. Порядок створення та діяльності політичних партій. Обмеження та заборони щодо утворення та діяльності політичних партій.
3. Конституційно-правовий статус громадських організацій в Україні. Поняття, ознаки, види громадських організацій. Порядок створення та діяльності громадських організацій.
4. Право на свободу совісті в Україні. Взаємовідносини між державою та релігійними організаціями в Україні. Поняття, види та ознаки релігійних організацій. Порядок створення та діяльності релігійних організацій.

Нормативно-правова основа функціонування громадських об'єднань в Україні

1. Конституція України

Закони

1. Про політичні партії в Україні (2001),
2. Про громадські об'єднання (2012)
3. Про молодіжні та дитячі громадські організації (1998)
4. Про свободу совісті та релігійні організації (1991)
5. Про волонтерську діяльність (2011)
6. Про благодійну діяльність та благодійні організації (2012)
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції (2015)
8. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки (2015)

Право громадян на об'єднання

- Належить по політичній групі прав і складає основу функціонування громадянського суспільства.
- Визнається виключно за громадянами України
- Гарантується Конституцією України, Законами України та закріплюється у Загальній декларації прав людини

Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст.36 Конституції України»)

Об'єднання громадян

Політичні партії

Громадські організації

Профспілкові організації

Громадські спілки

Релігійні організації

Громадські об'єднання

ГРОМАДСЬКІ

ОБ'ЄДНАННЯ

Громадське об'єднання

це

добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів

Громадська організація

громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи.

Може бути
юридичною
особою або
а може і ні

Громадська спілка

громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.

Принципи діяльності громадських об'єднань

- 1) добровільності;
- 2) самоврядності;
- 3) вільного вибору території діяльності;
- 4) рівності перед законом;
- 5) відсутності майнового інтересу їх членів (учасників);
- 6) прозорості, відкритості та публічності.

Обмеження щодо утворення та діяльності громадських об'єднань

не можуть мати
воєнізованих
формувань

не можуть надаватись
владні повноваження

Якщо діяльність спрямована на:

- ліквідацію незалежності України,
- зміну конституційного ладу
- насильницьким шляхом,
- порушення суверенітету і територіальної цілісності держави,
- незаконне захоплення державної влади,
- пропаганду війни, насильства та ін,
- посягання на права і свободи людини, здоров'я населення,
- пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки

Засновниками громадських організацій можуть бути

Дієздатні громадяни України

Не менше 2-х осіб

які досягли 18 років

**молодіжна та дитячої гром.
організація - 14 років**

Засновниками громадських спілок

Можуть бути

**юридичні особи приватного
права**

Не можуть бути

**політичні партії + юр. особи в
процесі припинення**

Членами молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути

Молодіжних

особи віком від 14 до 35 років

Дитячих

особи віком від 6 до 18 років

Вступ неповнолітніх віком до 10 років до дитячих громадських організацій здійснюється за письмовою згодою батьків, усиновителів, опікунів або піклувальників

Громадське об'єднання має право

```
graph TD; A[Громадське об'єднання має право] --> B[вільно поширювати інформацію про свою діяльність]; A --> C[звертатися до органів публічної влади з пропозиціями, заявами, скаргами тощо]; A --> D[одержувати публічну інформацію від суб'єктів владних повноважень]; A --> E[брати участь у розробленні проектів нормативно-правових актів і стосуються сфери його діяльності]; A --> F[проводити мирні зібрання]; A --> G[здійснювати інші права, не заборонені законом];
```

вільно поширювати
інформацію про свою
діяльність

звертатися до органів
публічної влади з
пропозиціями, заявами,
скаргами тощо

одержувати публічну
інформацію від суб'єктів
владних повноважень

брати участь у розробленні
проектів нормативно-
правових актів і стосуються
сфери його діяльності

проводити мирні зібрання

здійснювати інші права, не
заборонені законом

**Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи
має право**

набувати майнові і
немайнові права

Здійснювати підприємницьку
діяльність, якщо така
діяльність відповідає його
меті

засновувати ЗМІ

брати участь у роботі
консультативних, дорадчих
та інших допоміжних
органів, що утворюються
органами публічної влади

Брати участь у здійсненні
державної регуляторної
політики

може бути виконавцем
державного замовлення

Фінансова підтримка та звітність громадських об'єднань

Громадські об'єднання зі статусом юридичної особи мають право на фінансову підтримку за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів

В Законі України „Про Державний бюджет України на 2020 рік” передбачено видатки за бюджетною програмою „Фінансова підтримка громадських об’єднань осіб з інвалідністю” в сумі 89 362,4 тис. грн, при цьому окремо виділено надання фінансової підтримки Національній Асамблеї людей з інвалідністю України, підприємствам та організаціям невиробничої сфери УТОС, УТОГ та Союзу осіб з інвалідністю України в сумі 76 025,9 тис. гривень.

Пропонується у 2020 році бюджетні кошти спрямувати:

76025,9 тис. гривень - Національній Асамблеї людей з інвалідністю України, підприємствам та організаціям невиробничої сфери УТОС, УТОГ та Союзу осіб з інвалідністю України;

9136,5 тис. гривень – громадським об’єднанням осіб з інвалідністю на конкурсній основі;

до 4200,0 тис. гривень - громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для відшкодування витрат на лікування в закладах охорони здоров’я на території України, придбання ліків, що відсутні в таких закладах, виробів медичного призначення, протезів.

Всього в Україні здійснює свою діяльність біля 700 громадських об’єднань, з них за рахунок коштів з державного бюджету щороку отримують до 25 громадських об’єднань, які мають всеукраїнський статус.

Запорізька область

ОГС, які можуть отримати фінансування	Соціального спрямування (ветеранів та осіб з інвалідністю), відповідно до пріоритетів програми «Назустріч людям»	Національних меншин	Загалом
Тип процедури	Конкурс проектів	Конкурентна процедура	
Сума, тисяч грн.	600	1 000	1 600

про
ГРОМАДЯНСЬКЕ
СУСПІЛЬСТВО
УКРАЇНИ

85%

НЕ НАЛЕЖАТЬ
ДО ГРОМАДСЬКИХ
ОБ'ЄДНАНЬ

факти і
цифри

81 598

ЗАРЕЄСТРОВАНИХ
ГРОМАДСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ

станом на
1 квітня 2018 р.

+37%

ПОЗИТИВНИЙ БАЛАНС **ДОВІРИ**

ВОЛОНТЕРСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

+4%

ГРОМАДСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ

Найбільш поширеними різновидами громадських організацій у сучасній Україні є:

фізкультурно-спортивні

ветеранів та осіб з інвалідністю

професійного спрямування

культурно-просвітницькі

молодіжні

організації, створені на етнічній основі

правозахисні організації,
волонтерські

Припинення діяльності громадського об'єднання

за рішенням громадського
об'єднання

за рішенням суду про
заборону (примусовий
розпуск) громадського
об'єднання

Громадські об'єднання Запоріжжя

Наразі у регіоні зареєстровано понад 2100 громадських об'єднань, активно розвивається волонтерський рух, представлений понад 300 об'єднаннями. В області ефективно працює громадський рух учасників антитерористичної операції. Створено понад 50 громадських організацій у всіх містах та районах області. При облдержадміністрації діють понад 40 різних консультативно-дорадчих органів, зокрема, обласна рада підприємців, обласна виїзна консультативна громадська приймальня, консультативна рада учасників АТО, громадський волонтерський комітет, обласна координаційна рада козацтва, обласна координаційна рада сприяння розвитку громадянського суспільства тощо.

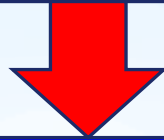
ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Партії (у перекладі з латинської "pars/ partis" означає "частина чогонбудь"), які захищали інтереси окремих груп суспільства чи тимчасово створювалися для підтримки окремих осіб.

Наприклад, у Стародавньому Римі своїм впливом на Сенат конкурували два політичні угруповання:

- популісти (користувалися підтримкою незаможних римлян) і
- оптимати (спиралися на підтримку знаті).

Політична партія

це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах

Боротьба за публічну владу

Політичні партії України

Ліві – політичні партії та групи, що проголошують своїми цілями побудову суспільства, у якому повинна бути забезпечена соціальна рівність громадян.

Центристські – політичні партії та групи, що дотримуються помірних політичних позицій. Виступають за розвиток ринкових відносин, захист приватної власності, втілення гуманістичних цінностей.

Праві – політичні партії та групи, що відстоюють, насамперед, інтереси власників, національні й консервативні позиції. Часто укладають союз із релігійними силами.

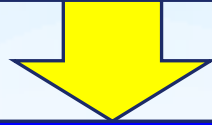
Найвпливовішими політичними партіями лівого спрямування є Комуністична партія України, Соціалістична партія України, Селянська партія України.

До центристських відносяться партії соціал-демократичного спрямування: Ліберальна партія України, Демократична партія України, Соціал-демократична партія України (об'єднана).

До правих належать партії націонал-демократичного спрямування: Українська республіканська партія, Українська християнсько-демократична партія, Конгрес українських націоналістів.

Утворення і діяльність політичних партій забороняється, якщо їх програмні цілі або дії спрямовані на

- 1) ліквідацію незалежності України;
- 2) зміну конституційного ладу насильницьким шляхом;
- 3) порушення суверенітету і територіальної цілісності України;
- 4) підрив безпеки держави;
- 5) незаконне захоплення державної влади;
- 6) пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової чи релігійної ворожнечі;
- 7) посягання на права і свободи людини;
- 8) посягання на здоров'я населення;
- 9) пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їх символіки.

Членом політичної партії

Може бути

Громадянин України

Має право голосу

18 років +
громадянство +
дієздатність

Не може бути

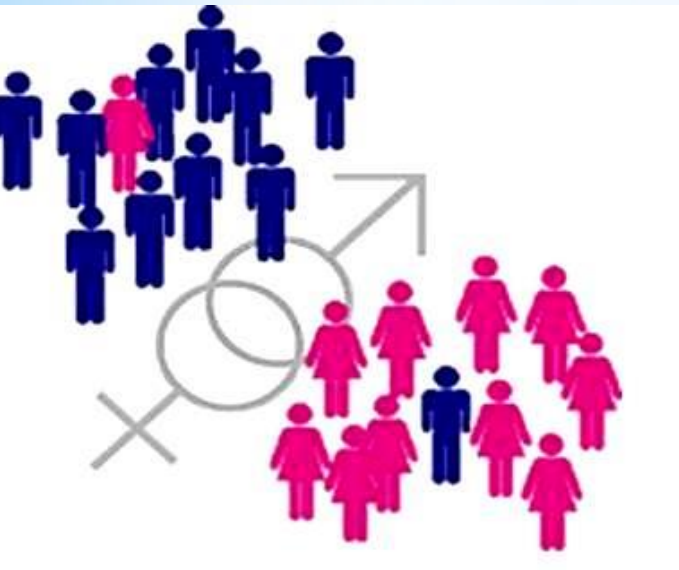
- 1) судді;
- 2) прокурори;
- 3) поліцейські;
- 4) співробітники Служби безпеки України;
- 5) військовослужбовці;
- 6) працівники митних та податкових органів;
- 7) персонал Державної кримінально-виконавчої служби України;
- 8) працівники Національного антикорупційного бюро України;
- 9) державні службовці у певних випадках
- 10) члени Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Розмір квот, що визначає мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у депутати

**має
становити**

**не менше 30 відсотків загальної кількості
кандидатів у виборчому списку.
(з 2013 р.)**

Рішення про створення політичної партії приймається

на її установчому з'їзді (конференції, зборах).

має бути підтримано підписами не менше 10 тисяч громадян України

які відповідно до Конституції України мають право голосу на виборах,

зібраними не менш як у двох третинах районів не менш як двох третин областей України, міст Києва і Севастополя та не менш як у двох третинах районів Автономної Республіки Крим

Політична партія створюється групою громадян України у складі не менш як 100 осіб

З моменту реєстрації політичної партії вона набуває статусу юридичної особи

протягом шести місяців з дня реєстрації забезпечує утворення та реєстрацію своїх обласних організацій у більшості областей України, містах Києві, Севастополі та в АРК Крим

Політичні партії мають право

Мають право

Вільно провадити свою діяльність у межах Законів

брати участь у виборах Президента України, до Верховної Ради України та інших органів публічної влади

Використовувати державні ЗМІ, а також засновувати власні ЗМІ

підтримувати міжнародні зв'язки з політичними партіями, громадськими організаціями інших держав, міжнародними і міжурядовими організаціями, засновувати (вступати між собою у) міжнародні спілки

підтримувати міжнародні зв'язки з політичними партіями, громадськими організаціями інших держав, міжнародними і міжурядовими організаціями, засновувати (вступати між собою у) міжнародні спілки

Матеріальна та фінансової підтримка політичних партій здійснюється у формі

внески на підтримку партій

- грошові кошти чи інше майно,
- переваги, пільги, послуги,
- позики (кредити),
- нематеріальні активи,
- будь-які інші вигоди нематеріального або негрошового характеру,
- членські внески членів політичної партії,
- спонсорство третіми особами
- товари, роботи, послуги, надані або отримані безоплатно чи на пільгових умовах

державне фінансування статутної діяльності політичних партій

Не допускається здійснення внесків на підтримку політичних партій

- 1) органами державної влади та органами місцевого самоврядування;
- 2) державними та комунальними підприємствами, установами та організаціями;
- 3) юридичними особами, в яких не менше 10 відсотків статутного капіталу або прав голосу прямо або опосередковано належать державі, органам місцевого самоврядування;
- 4) юридичними особами, кінцевими бенефіціарними власниками є Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування та ін.
- 5) іноземними державами, іноземними юридичними особами, юридичними особами, в яких не менше 10 відсотків статутного капіталу або прав голосу належать нерезидентам, а також юридичними особами, кінцевими бенефіціарними яких є іноземці чи особи без громадянства;
- 6) незареєстрованими громадськими об'єднаннями, благодійними чи релігійними організаціями, а також іншими політичними партіями;
- 7) фізичними особами, які не є громадянами України (іноземцями та особами без громадянства), а також анонімними особами чи особами під псевдонімом;
- 8) громадянами України, які не досягли 18-річного віку або яких в установленому законом порядку визнано недієздатними;
- 9) фізичними особами, з якими укладено договір про закупівлю робіт, товарів чи послуг для забезпечення потреб держави або територіальної громади на загальну суму понад 50 розмірів прож. мін. для працевзд. осіб, а також юридичними особами, з якими укладено такий договір на загальну суму понад 100 розмірів прож. мін. для прац. осіб,

Форми державного фінансування політичних партій

За рахунок коштів державного бюджету:

фінансується статутна діяльність політичних партій, не пов'язана з їхньою участю у виборах

витрати політичних партій, пов'язані з фінансуванням їхньої передвиборної агітації під час виборів

Політична партія має право на отримання державного фінансування, якщо на останніх виборах народних депутатів України її виборчий список кандидатів отримав не менше 5% голосів виборців від загальної кількості поданих за всі виборчі списки кандидатів у народні депутати України

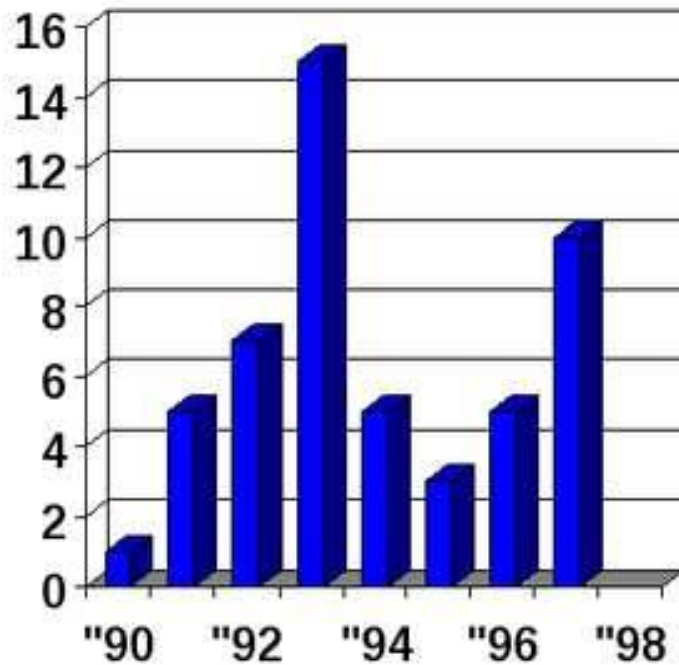
Припинення діяльності політичної партії

```
graph TD; A[Припинення діяльності політичної партії] --> B[шляхом реорганізації чи ліквідації (саморозпуску)]; A --> C[шляхом реорганізації чи ліквідації (саморозпуску)];
```

шляхом реорганізації чи ліквідації
(саморозпуску)

шляхом реорганізації чи ліквідації
(саморозпуску)

Динаміка становлення багатопартійності в Україні

Кількість новоутворених політичних партій в Україні

Кількість зареєстрованих політичних партій в Україні:

- на початок 1993 р. – 18
- у 1994 р. – 30
- у березні 1998 р. – 52
- у 2002 р. – 127
- на 1 січня 2007 р. – 211
- на 1 січня 2011 р. – 185
- на 13 грудня 2012 р. – 209

В Україні діє 349 політичних партій

ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ ПАРТІЙ

Дані: Youcontrol
за період з 5 листопада 1990 року
до 11 червня 2020 року

МОДЕЛЮВАННЯ ОБСЯГІВ ДЕРЖФІНАНСУВАННЯ ПАРТІЙ НА 2020 РІК

(ЗА АКТУАЛЬНОЮ ФОРМУЛОЮ)

ЗГІДНО ІЗ ФОРМУЛОЮ,
ПЕРЕДБАЧЕНОЮ ЗАКОНОМ «ПРО ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ».

* «ЕВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ» ТА «ГОЛОС» ОТРИМАЮТЬ ДОДАТКОВЕ
ФІНАНСУВАННЯ ЗА «ГЕНДЕРНОЮ КВОТОЮ» — ПО 28,3 МЛН ГРН.

ЗАКОН УКРАЇНИ

“ПРО
СВОБОДУ СОВІСТІ
ТА РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ”

23.04.1991 р.

Свобода совісті

свободу мати, приймати і змінювати релігію або переконання за своїм вибором

свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої,

Свободу відправляти релігійні культу

Свобода відкрито виражати і вільно поширювати свої релігійні або атеїстичні переконання.

СІЧЕНЬ 2017

35000
РЕЛІГІЙНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ

ЗА ДАНИМИ
МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

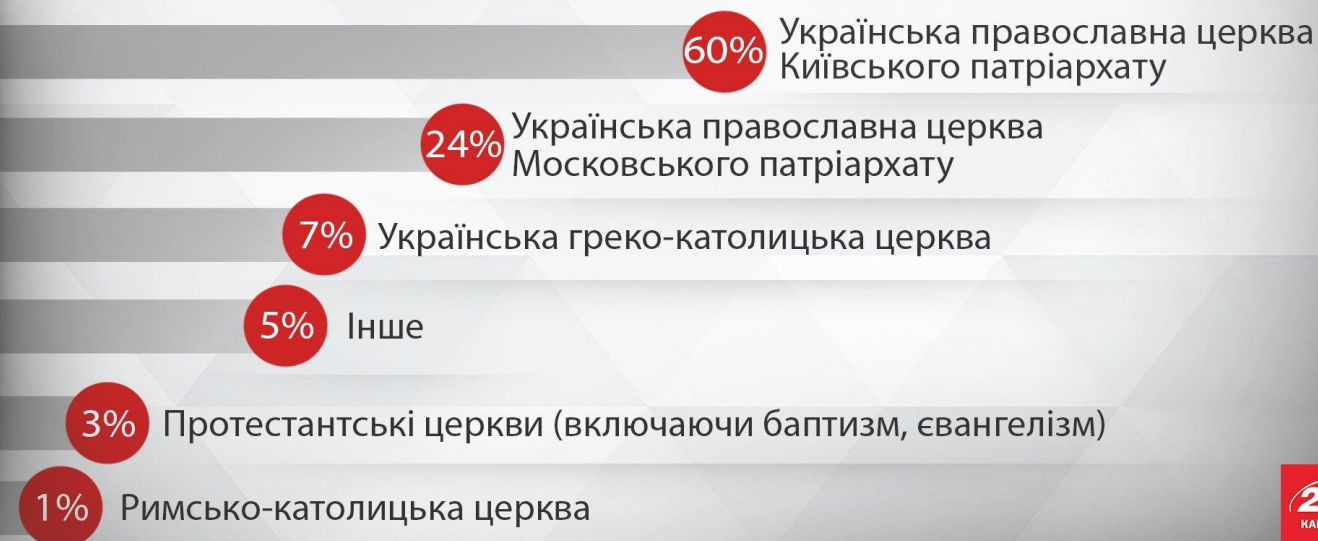

Відсоток вірян та конфесійна приналежність

Відношення до конфесій

Церква (релігійні організації) в Україні відокремлена від держави.

Держава захищає права і законні інтереси релігійних організацій

Держава не втручається у здійснювану в межах закону діяльність релігійних організацій, не фінансує діяльність

Усі релігії, віросповідання та релігійні організації є рівними перед законом

Релігійні організації не виконують державних функцій.

Релігійні організації

- не беруть участі у діяльності політичних партій і
- не надають політичним партіям фінансової підтримки,
- не висувають кандидатів до органів державної влади,
- не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній кандидатів до цих органів.

Священнослужителі мають право на участь у політичному житті нарівні з усіма громадянами.

Релігійні організації

утворюються з метою задоволення релігійних потреб громадян сповідувати і поширювати віру

діють відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирають, призначають і замінюють персонал згідно із своїми статутами

релігійні громади

монастирі

місіонерські товариства (місії)

управління і центри

релігійні братства

духовні навчальні заклади